

W - 73

**Jak prowadzić pedagogizację
(katechizację) rodziców?**

Jolanta Boryszewska – konsultant do spraw opieki i
wychowania ODN

Propozycja planu pracy:

1. Uwarunkowania formalno-prawne relacji szkoła – rodzice,
2. Sprawy „techniczne” związane ze spotkaniami z rodzicami,
3. Kompetencje miękkie wpływające na jakość spotkań,
4. W jaki sposób możemy współpracować z rodzicami.

1. UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE RELACJI SZKOŁA – RODZICE

Relacje te reguluje:

- **Konstytucja** Rzeczypospolitej Polskiej,
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. **o systemie oświaty**,
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. **Karta Nauczyciela**,
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści **dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka**, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego,
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej **w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół**

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki **krajoznawstwa i turystyki**
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej **w sprawie organizacji roku szkolnego**
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej **w sprawie bezpieczeństwa** i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i trybu **przyjmowania uczniów do szkół** publicznych i przechodzenia z jednych typów szkół do innych
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie **warunków i sposobu oceniania**, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej **w sprawie nadzoru pedagogicznego**
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie **dopuszczalnych form realizacji obowiązkowych zajęć** wychowania fizycznego
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie **ramowych planów nauczania** w szkołach publicznych
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie kryteriów i trybu dokonywania **oceny pracy nauczyciela**, tryb postępowania odwoławczego oraz skład i sposób powoływania zespołu oceniającego
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad udzielania i organizacji **pomocy psychologiczno-pedagogicznej** w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

2. SPRAWY „TECHNICZNE” ZWIĄZANE ZE SPOTKANIAMI Z RODZICAMI

Czyli jak samemu nie stworzyć trudnej relacji?

- Informacja o planowanym spotkaniu powinna dotrzeć do rodziców i uczniów odpowiednio wcześniej,
- Warto też poinformować o tym, czego będzie dotyczyło spotkanie,
- Określić (choć w przybliżeniu) czas, jaki będzie nam potrzebny na to spotkanie.

PRZYGOTOWANIE DO SPOTKANIA

- Musimy mieć **plan spotkania**,
- Zabieramy ze sobą wszelkie **dokumenty**, które będą potrzebne do omówienia określonych zagadnień – bez względu na to, czy rozliczamy się z jakichś działań, czy rozpoczynamy planowanie kolejnych zdarzeń,
- Zgromadźmy **listy, plany, terminarze**, potwierdzenia dla tego wszystkiego o czym będziemy mówili,
- Doskonale sprawdzi się **teczka**, w której gromadzimy tego rodzaju dokumenty,
- Na koniec do teczki trafia też plan spotkania (które właśnie zakończyliśmy) z naszymi uwagami.

Plan przebiegu standardowego spotkania:

- przedstawienie planu spotkania,
- **Przedstawienie, omówienie kluczowych informacji.** Być może warto pokazać funkcjonowanie tej grupy uczniów na tle innych grup równoległych – zarysujmy kontekst;
- ogólna **informacja o zachowaniu** uczniów – również pamiętajmy o kontekście;
- **informacja o najważniejszych wydarzeniach** – pamiętajmy o podkreśleniu sukcesów naszych uczniów, również pozaszkolnych, powiedzmy o wspólnych przedsięwzięciach klasy i całej szkoły itp.;
- pozostała część spotkania to **wnioski i pytania**, dyskusja i wszelkie formy wymiany myśli;
- pamiętajmy, aby **podsumować przebieg spotkania** i takie podsumowanie przekazać również uczniom.

NIEMIŁE INFORMACJE

- O uczniach kiepsko funkcjonujących, łamiących regulamin (czyli o takich, co do których my, wychowawca czy inni nauczyciele mają jakieś zastrzeżenia) warto mówić podczas spotkania tylko ogólnie (nigdy nie wymieniamy ich nazwisk).
- Swoje zastrzeżenia możemy przekazać rodzicom „w cztery oczy” przed lub po spotkaniu lub przy okazji indywidualnego spotkania.
- W zasadzie warto zawsze pamiętać, aby jak najmniej narzekać, starać się rodziców podbudować, a nie pognębiać.

**RODZICE, KTÓRZY NIE POJAWIAJĄ SIĘ NA
SPOTKANIACH – TEGO (OGROMNEGO!) PROBLEMU
RACZEJ NIE MAMY**

Podkreślamy jednak:

- Pamiętajmy, że tylko na spotkaniu mamy zgromadzone **wszelkie istotne informacje** na temat ucznia,
- Obecni są też **inni nauczyciele**,
- **Zarezerwowaliśmy czas**, którego nam zwykle brakuje, a w sytuacji wcześniejszego poinformowania o spotkaniu – mamy prawo spodziewać się, że rodzic dostosuje się do terminu i godziny,
- Szanując czas rodzica oczekujemy, że on również będzie oszczędzał nasz czas,
- Na koniec: bądźmy konsekwentni w jasnym formułowaniu swoich oczekiwań.

3. MIĘKKIE UMIEJĘTNOŚCI

- **Czyli związane z komunikacją!**

**Może przy tej okazji - warto zastanowić się
nad stylem naszej relacji z rodzicami...**

Refleksje młodych nauczycieli

Możemy ich traktować jak:

- **Zbędny balast** – lekceważymy ich,
- **Niekompetentnych partnerów** - pouczamy, instruujemy ich,
- **Wrogów** – walczymy z nimi,
- **Nieznane i nieakceptowane obiekty** – boimy się ich,
- **Bezcennych współpracowników** – pomagamy i prosimy o pomoc,
- .....

**Jakie mogą być prawdopodobne przyczyny
trudnych relacji –
spojrzenie ze strony nauczyciela**

- Negatywne doświadczenia rodziców z własnego pobytu w szkole,
- Negatywne doświadczenia z innymi nauczycielami,
- Różnice w pojmowaniu procesu wychowania i sposobów utrzymania dyscypliny,
- Traktowanie wychowawcy/nauczyciela jako swego „konkurenta”,
- Brak odpowiedniego „miejsca” i klimatu spotkania,
- Zbyt mała oferta współpracy z rodzicami (ograniczenie się tylko do spotkań),
- .....

KILKA OGÓLNYCH UWAG

- Przede wszystkim – jesteście profesjonalistami!
- Działania szkoły muszą być skoordynowane, spójne, wzajemnie wspierające się,
- Wszyscy troszczymy się o właściwy obieg informacji.

**DLACZEGO (MIMO WSZYSTKO) RELACJA Z
RODZICAMI MOŻE BYĆ TRUDNA?**

Możemy przyjąć:

1. ...że każdy człowiek nieustająco boryka się z jakąś sytuacją kryzysową
2. ...że każdy nauczyciel (w tym konkretnym momencie) ma problem do rozwiązania
3. ...że zwykle w tej sytuacji napotyka (po drugiej stronie, ale miejmy nadzieję, że NIE barykady!) rodzica, który ma również problem do rozwiązania ...

To **JEST** sytuacja trudna!

Kłopotliwy rodzic w pracy nauczyciela*

* Tomasz Garstka, *Poradnik nauczyciela*, Wyd. Raabe, Warszawa 2002

Typy rodziców opisane przez T. Garstkę

- A. Rodzic nieomylny/wspaniały/wielki**
- B. Rodzic podejrzliwy**
- C. Rodzic bierno-agresywny**
- D. Rodzic awanturniczny**
- E. Rodzic zależno-rozszczeniowy**
- F. Rodzic kontrolujący**
- G. Rodzic wycofany**
- H. Rodzic dramatyzujący**
- I. Rodzic potrzebujący pomocy**

Sposób prezentacji poszczególnych rodziców

- **Opis zachowań poszczególnych rodziców,**
- **To, co możemy od rodzica usłyszeć i jak zwykle na to reagujemy,**
- **Co możemy z tym zrobić?**

Sugestie dla nauczycieli (wersja uogólniona)

- W rozmowie odwołuj się do faktów, unikaj ocen i uogólnień,
- Traktuj rodzica życzliwie,
- Nie atakuj rodzica,
- Nie okazuj lekceważenia,
- Unikaj dawania rad,
- Nie forsuj swego zdania za wszelką cenę,
- W rozmowie skupiaj się na wspólnym rozwiązaniu problemu,
- Staraj się, aby wszelkie ustalenia były bardzo jasne i jednoznaczne,
- Postaw jasne granice określające czas i obszar rozmowy.

A. RODZIC NIEOMYLNÝ/WSPANIAŁY/WIELKI

Rodzic Nieomylny/wspaniały/wielki

- Zawsze jest gwiazdą **oczekującą podziwu i uznania**,
- Lubi dużo mówić o sobie, o swoich sukcesach, wpływach, możliwościach,
- Przy pierwszym spotkaniu, lub rzadkich spotkaniach może robić dobre wrażenie,
- Przy bliższym spotkaniu możemy **odczytać zarozumialstwo, snobizm, wyniosłość, oczekiwanie szczególnego traktowania**,
- Może manipulować, dewaluować partnera rozmowy ...

Rodzic Nieomylny/wspaniały/wielki

Możemy usłyszeć:

- Tylko Pani potrafi mnie zrozumieć, ponieważ JA ...
- Tylko na Panią mogę liczyć, ponieważ JA ...
- Cieszę się, że Pani jest wychowawczynią mego dziecka, ponieważ tylko Pani rozumie, że ...
- Myślę, że nie wszyscy nauczyciele są w stanie zrozumieć moje dziecko, ale widzę, że Pani nas rozumie ...
- **Można liczyć na wiele tego typu uwag, ale raczej nie można liczyć na szczerść takiego rodzica.**

Rodzic Nieomylny/wspaniały/wielki

Co nam to robi?

- Zwykle w relacji z takim rodzicem **czujemy się mało wartościowi**, mniej inteligentni, atrakcyjni, zaradni, czasami zagubieni,
- Może to wywoływać u nas poczucie niższości,
- Możemy też mieć ochotę na dewaluowanie jego osoby,
- Nęci nas pokusa odegrania się.

- **To z kolei grozi pogorszeniem i ewentualnie zerwaniem relacji.**

Rodzic Nieomylny/wspaniały/wielki

Jak możemy sobie radzić?

- Cierpliwie wysłuchaj jego autoprezentacji, ale niczego nie komentuj. Niczego!
- Zawsze cenne będzie okazanie szacunku, ale nie pozwalaj na aluzje sugerujące „Twoją mniejszą wartość” – jesteś kompetentny w swoim obszarze aktywności.
- W rozmowie odwołuj się do faktów, unikaj ocen i uogólnień.

B. RODZIC PODEJRZLIWY

Rodzic podejrzliwy

- W jego opinii to inni są przyczyną kłopotów jego dziecka,
- Ma kłopoty z zaufaniem innym, wątpi w ich lojalność,
- **Nie rozmawia szczerze o dziecku, ponieważ podejrzewa, że te informacje mogą być użyte przeciwko niemu lub jego dziecku,**
- Niechętnie rezygnuje ze swoich przekonań, uprzedzeń.

- **Jego zachowanie nie jest jednak nastawione na krzywdzenie innych.**

Rodzic podejrzliwy

Jak możemy się czuć w relacji z takim rodzicem?

- Możemy czuć się zaskoczeni podejrzeniami,
- Mogą nas **denerwować zarzuty** formułowane przez rodzica,
- Możemy też być źli, ponieważ mamy poczucie bycia niesprawiedliwie oskarżanymi, ocenianymi.

- **Taki rodzic może sprowokować nas do usprawiedliwiania się, a to jest wejściem w krąg podejrzanych ...**

Rodzic podejrzliwy

Jak możemy sobie z tym radzić?

- Zawsze traktuj rodzica życzliwie,
- Wysłuchaj jego zastrzeżeń, ale unikaj tłumaczenia się – posługuj się faktami,
- Nie forsuj swego zdania za wszelką cenę,
- Nie okazuj lekceważenia.

C. RODZIC BIERNO-AGRESYWNY

Rodzic bierno-Agresywny

- Jego flagowym zachowaniem jest opór,
- Nie wyraża otwarcie gniewu i niezadowolenia,
- **Raczej zwleka, zapomina, powątpiewa, robi po swojemu, krytykuje za plecami.**
- **Trudno jest nam wejść w otwartą dyskusję.**

Rodzic bierno-Agresywny

Jak możemy się czuć?

- Może budzić wrogość,
- Czasami współczucie,
- Czasami **niewiadomego pochodzenia irytację,**
- A czasami też poczucie winy, że źle go potraktowaliśmy, oceniamy, źle jesteśmy do niego nastawieni.

Rodzic bierno-Agresywny

Jak możemy sobie z tym radzić?

- Starajmy się, aby nasze ustalenia były bardzo jasne i jednoznaczne (jeżeli jest taka potrzeba – powtórzmy je),
- Nie atakuj rodzica,
- Ale też nie czuj się winny, kiedy rodzic poczuje się urażony,
- Nie poddawaj się uczuciu irytacji (ogranicz swoje kontakty, zrób sobie „superwizję”, pogłębiaj autorefleksję),
- Rozmawiaj o faktach.

D. RODZIC AWANTURNICZY

Rodzic awanturniczny

- Nawet na najmniejsze wymaganie, niewygodę, uwagę reaguje wybuchem złości.
- Awanturą **próbuje wymusić zachowania nauczyciela**, aby ustąpił pod jego presją.
- Czasami oczekiwania jego są mało realistyczne – wszystkiemu winna jest szkoła, koledzy jego dziecka, zachowanie nauczyciela.

Rodzic awanturniczny

Jak się możemy czuć?

- Taki rodzic może budzić prawdziwy **strach**,
- Może to generować też naszą **złość**,
- A czasami rodzić **poczucie upokorzenia**.

- **Może to zachęcić nas do ulegania takiemu rodzicowi, tłumaczenia się przed nim, brania na siebie odpowiedzialności.**
- **Możemy też ulegać własnej złości i dążyć do konfrontacji z takim rodzicem.**

Rodzic awanturniczny

Jak możemy sobie z tym radzić?

- W rozmowie odwołuj się do faktów, unikaj ocen i uogólnień.
- Wysłuchaj jego zastrzeżeń, ale unikaj tłumaczenia się,
- Nie okazuj lekceważenia.
- Starajmy się, aby nasze ustalenia były bardzo jasne i jednoznaczne (jeżeli jest taka potrzeba – rozmawiaj w towarzystwie innej osoby),
- Nie atakuj rodzica.

E. RODZIC ZALEŻNO-ROSZCZENIOWY

Rodzic zależno-rozszczeniowy

- Idealizuje nauczyciela, **ma ochotę zwracać się do niego z najmniejszymi problemami** – aż po naruszenie prywatności,
- Chętnie słucha rad, ale często z nich nie korzysta – wraca po kolejne,
- Jego oczekiwania wobec nauczyciela często stają się nierealistyczne,
- Całą odpowiedzialność za swoje trudności stara się przerzucić na nauczyciela

Rodzic zależno-rozszczeniowy

Jak możemy się czuć w relacji z takim rodzicem?

- Początkowo możemy czuć się mile połączani (bycie autorytetem jest miłe),
- Z czasem może w nas narastać irytacja związana z rosnącymi wymaganiami.
- Może też pojawić się **poczucie bezradności, braku kompetencji.**

Tyle rad, odpowiedzi, starań – wszystkie nieskuteczne!

Rodzic zależno-rozszczeniowy

Jak możemy sobie z tym radzić?

- Postaw jasne granice określające czas i obszar rozmowy,
- Nie pozwól na dzwonienie do siebie do domu,
- Unikaj dawania rad,
- W rozmowie skupiaj się na wspólnym rozwiązaniu problemu

F. RODZIC KONTROLUJĄCY

Rodzic kontrolujący

- Dla niego najważniejsze jest panowanie nad sytuacją,
- Czasami ma zamiłowania perfekcjonistyczne,
- Może to skutkować **wprowadzaniem korekty w nasze zachowania.**

Rodzic kontrolujący

Jak możemy się czuć w towarzystwie takiego rodzica?

- Często chęć kontrolowania naszych działań wzbudza w nas zniecierpliwienie,
- Relacja może przerodzić się w **walkę o władzę**,
- Problem funkcjonowania ucznia zejdzie na plan dalszy ...

Rodzic kontrolujący

Jak możemy sobie z tym radzić?

- Wprowadź jasne zasady kontaktów i trzymaj się ich konsekwentnie,
- Cierpliwie wysłuchaj rodzica,
- W rozmowie używaj konkretnych, racjonalnych, przemyślanych argumentów,
- Zachowaj dystans do prób kontrolowania Twoich działań.

G. RODZIC WYCOFANY

Rodzic wycofany

- Może być nieśmiały, zagubiony, zawstydzony,
- Może też jego wycofanie oznaczać ucieczkę od odpowiedzialności.

Taka postawa może powodować wzrost dystansu, poczucia bycia pomijanym.

Rodzic wycofany

Jak możemy się czuć w towarzystwie takiego rodzica?

- Trudno mówić o odczuciach, ponieważ taki rodzic nie daje nam okazji do ich przeżywania ...
- Czasami może budzić współczucie.

Rodzic wycofany

Jak możemy sobie z tym radzić?

- Uszanuj prawo rodzica do wycofania i zachowania dystansu,
- Próbuj nawiązać kontakt w sytuacjach kameralnych,
- Okazuj dużo życzliwości i zrozumienia – pamiętaj, żeby nie oczekiwać szybkiej i żywiołowej reakcji z drugiej strony.

H. RODZIC DRAMATYZUJĄCY

Rodzic dramatyzujący

- Zwykle reaguje na otaczającą rzeczywistość w sposób **wyolbrzymiony**,
- Reaguje emocjonalnie,
- Bywa podekscytowany nieadekwatnie do zdarzenia.

My sami możemy być zadziwieni nieadekwatnością reakcji, a czasami możemy ulec jego intensywnym emocjom.

Rodzic dramatyzujący

Jak możemy się czuć w towarzystwie takiego rodzica?

- Możemy odczuwać współczucie,
- Czasami też irytację, może nawet zażenowanie i bezradność,
- Możemy też mieć poczucie zagubienia, dezorientacji.

Rodzic dramatyzujący

Jak możemy sobie z tym radzić?

- Staraj się utrzymywać równowagę emocjonalną w rozmowie z rodzicem,
- Rozmawiaj o tym, co jest tematem waszego spotkania – bez szerszych odwołań,
- Używaj parafrazy, aby lepiej zrozumieć rodzica, dopytuj o bliższą interpretację jego ogólnych stwierdzeń.

I. RODZIC POTRZEBUJĄCY POMOCY

Rodzic potrzebujący pomocy

- Zwykle jest to sytuacja, która wymaga pomocy – prawdopodobnie specjalistycznej i naszą rolą może być wsparcie w poszukiwaniu takiej pomocy.

Dziękuję za uwagę